

Raganu aplis

Inita Dāniele, mikoloģe

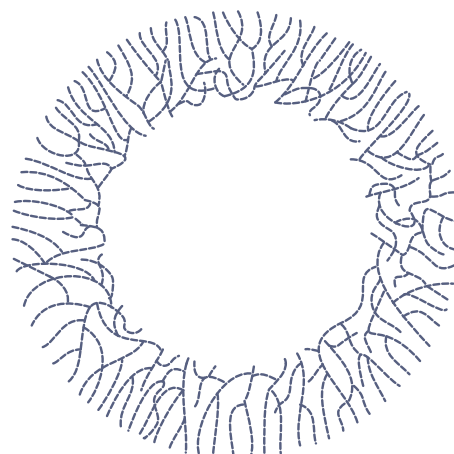
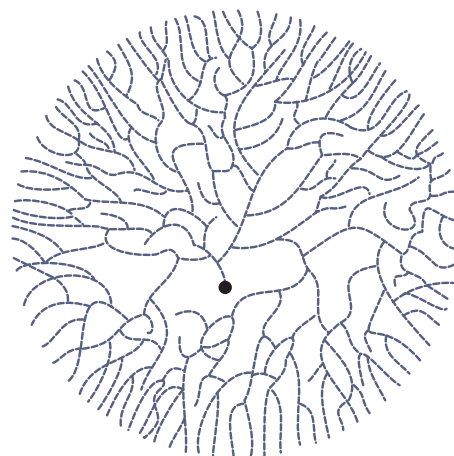
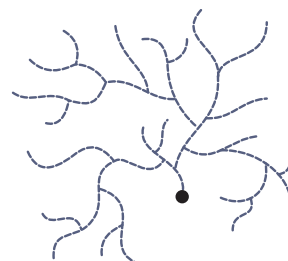
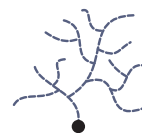
Raganu apli ir izkaltušas, apļveidīgas vietas, kuru malās zāle ir kuplāka un aplī, kā rotaļās iedamas, aug sēnes. Senos laikos un pat mūsdienās, pamanot tikai sēnes augļķermeņus un, nepārzinot tās pazemes dzīvi, šādu apļu veidošanos piedēvēja dažādiem pārdabiskiem spēkiem. Šādu gredzenu izcelšanos agrāk Vācijā saistīja ar raganu vai feju dejām, Zviedrijā uzskatīja, ka tur aprakta nauda, Holandē – ka velni tur kuļ sviestu. Mūsdienās dzirdēts apgalvojums, ka šai vietā nolaidies "lidojošais šķīvītis".

Patiesībā šī parādība saistīta ar sēņotnes augšanu. Sporai dīgstot, sēņotnes pavedieni aug no centra uz visām pusēm, sēņotne ir ļoti "ēdelīga" un ātri iztērē barības vielas, tādēļ apļa iekšpusē sēņotnes pavedieni atmirst. Turpretī uz ārpusi sēņotne aug un plešas visos virzienos, un uz tās veidojas augļķermeņi. Tā augļķermeņu veidošanās laikā sēņotne kļūst līdzīga šaurai joslai ar tukšumu vidū. Apļa vidū, atmirstot sēņotnei, no jauna rodas barības vielas zāles augšanai. Līdzīga parādība noris arī apļa ārpusē, kur sēņotne sadala organiskās vielas, tādējādi uzlabojot augu augšanu. Tā veidojas divi tumšākas zāles apli, starp kuriem ir josla ar vāji attīstītu augāju.

Sēņotne katru gadu izplešas par 10-15 cm.

Neapdzīvotos rajonos ir atrasti gredzeni simtiem metru diametrā un to vecumu lēš ap 200-500 gadiem. Latvijā tie reti kad ir lielāki par 3-5 m diametrā un vecums nepārsniedz 15-25 gadus.

Apļi vislabāk redzami pļavās, dārzos un pilsētu zālienos. Mežā sēņotne sastop ceļā daudz šķēršļu (kokus, celmus, kritālas), tādēļ grūti izveidot pareizas formas gredzenu. Turklāt mikorizas sēnes samērā reti veido šādus apļus. Parasti tos veido aplocenes (no tā arī cēlies latviskais nosaukums), milzu baltmietenes, pļavas vītenes. No mikorizas sēnēm apļus nereti veido sarkanā mušmire un pat gailenes.

Atrodi dārzā, pļavā, mežā vai citur sēņu apli, nofotogrāfē to un arī apļa veidotājas sēnes auglķermeņa tuvplānu.

Pieņemot, ka aplis katru gadu paplašinās par aptuveni 10 cm, izmēri apļa rādiusu un aprēķini sēņotnes aptuveno vecumu.

Ja negadās atrast šādu apli – uzzīmē to vai kā citādi atveido (plastilīns, filcejums utt.)

Kad esi iepazinis sēņu apļu patieso izcelsmi, vari arī dot vaļu fantāzijai! Kāda būtu Tava pasaka par apļu izcelsmi?

Foto: Inita Dāniele, Andris Soms

